

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
1.2 Facultatea	Facultatea de Teologie Ortodoxă
1.3 Departamentul	Școala Doctorală de Teologie
1.4 Domeniul de studii	Teologie
1.5 Ciclul de studii	III – Doctorat - seria 2023-2026
1.6 Programul de studii/Calificarea	Studii doctorale/ Doctor

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	<i>Elemente de liturgică comparată; Direcții de cercetare în Teologia liturgică actuală. Elemente de metodologia cercetării specifice</i> <i>Elements of comparative liturgy; Research directions in current liturgical theology. Elements of specific research methodology</i>						
2.2 Titularul activităților de curs	Prof. Dr. Pr. Viorel Sava						
2.3 Titularul activităților de seminar	Prof. Dr. Pr. Viorel Sava						
2.4 Anul de studiu	I	2.5 Semestrul	I	2.6 Tipul de evaluare	E	2.7 Regimul disciplinei	OP

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	2	din care: 3.2 curs	1	3.3 seminar/laborator	1
3.4 Total ore din planul de învățământ	28	din care: 3.5 curs	14	3.6 seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					80
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					100
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					40
Tutoriat					
Examinări					2
Alte activități.....					
3.7 Total ore studiu individual	222				
3.9 Total ore pe semestru	250				
3.10 Numărul de credite	10				

4. Precondiții (dacă este cazul)

4.1 De curriculum	- Parcurgerea ciclului de licență și master în domeniu
4.2 De competențe	- Cunoașterea aprofundată a personalităților și învățăturilor fundamentale ale Teologiei Liturgice

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. De desfășurare a cursului	Prezența la orele de curs
5.2. De desfășurare a seminarului/laboratorului	Prezența la seminar

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale	<p>C1. Cunoașterea aprofundată a conceptelor specifice Teologiei Practice;</p> <p>C2. Cunoașterea învățăturilor fundamentale ale marilor personalități din domeniul Teologiei Liturgice;</p> <p>C3. Dezvoltarea capacității de analiză și interpretare a conceptelor teologice specifice disciplinei;</p> <p>C4. Capacitatea de a utiliza metodele și principiile fundamentale, specific competențelor obținute, în evaluarea unor situații contextuale, bine definite.</p>
Competențe transversale	<p>CT1. Capacitatea de utilizare a cunoștințelor dobândite într-un demers de cercetare interdisciplinar.</p> <p>CT2. Capacitatea de a identifica și de a propune unei cercetări aprofundate a temelor importante din domeniul Teologiei Liturgice.</p> <p>CT3. Capacitate de comunicare eficientă în cadrul activității de cercetare aprofundată în domeniu.</p>

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general	Cunoașterea și utilizarea eficientă a cunoștințelor, competențelor și abilităților științifice dobândite.
7.2 Obiectivele specifice	Asumarea onestității și responsabilității morale în activitatea de cercetare.

8. Conținuturi

8. 1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Introducere generală în cercetarea academică	expunere, conversație (curs interactiv)	2 ore
2. Cercetarea teologico-liturgică – particularități specifice		2 ore
3. Direcții de cercetare în Teologia Liturgică românească în sec. XX și la începutul sec. XXI		4 ore
4. Direcții de cercetare în Teologia Liturgică occidentală în sec. XX și la începutul sec. XXI		4 ore
5. Elemente de metodologia cercetării specifice Teologiei Liturgice		2 ore

Bibliografie:

1. Benga, Pr. dr. Daniel, *Metodologia studiului și cercetării științifice în teologie*, ediția a II-a, Ed. Sofia, București, 2003.
2. Botoșăneanul, P.S., Calinic, Episcop Vicar, *Maica Domnului în lumina Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții, o sinteză pentru omul grăbit*, Editura Pars Pro Toto, Iași, 2015.
3. Braniște, Pr.prof.dr., Ene, *Despre preoție*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2004.
4. Braniște, Pr.prof.dr., Ene, *Explicarea Tainelor de inițiere : Botezul, Mîrîngerea și Sfânta Euharistie în literatura creștină*, Ed. Andreiana, Sibiu, 2015.
5. Braniște, Pr.prof.dr., Ene, *Liturgia – sufletul etern al Ortodoxiei în rugăciune: studii de teologie liturgică*, ediție îngrijită de Î.P.S. dr. Laurențiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, Pr. Prof. Dr. Nicolae D. Necula și Conf. Dr. Ciprian-Ioan Streza, vol. I, Editura Andreiana, Sibiu, 2013.
6. Braniște, Pr.prof.dr., Ene, *Participarea la Liturgie*, Editura România Creștină, București, 1999.

7. Braniște, Pr.prof.dr., Ene, *Preoția și chipul preotului după Sfânta Scriptură*, în „BOR”, LXXXIII (1965), nr. 5-6.
8. Braniște, Pr.prof.dr., Ene, *Viața lăuntrică a preotului*, în „BOR”, LXXIV (1956), nr. 1-2.
9. Cabasila, Nicolae. *Despre viața în Hristos*, trad. din lb. greacă de Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997.
10. Caraza, Diac. prof. dr., Ioan, *Importanța preacinstirii Maicii Domnului pentru marturisirea lui Dumnezeu, în Hristos, la Sfântul Chiril al Alexandriei*, Slobozia-Bucuresti, Editura Episcopiei Sloboziei și Calarasilor, Parenesis, 2013
11. Căndea, Pr. Prof., Sp., *Sensul preoției la Sfinții Părinți*, în „S.T.”. II (1950), nr. 3-6.
12. Coman, Pr. Prof., Ioan G., *Chipul preotului după Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți*, în „S.T.”, VIII (1956), nr. 3-4.
13. Constantinescu, Pr. Prof., Ioan, *Reflecții cu privire la problema vocației și a pregătirii preoțești*, în „BOR”, LXXXVII (1969), nr. 11-12.
14. Farcașiu, Pr. Dr., Lucian, *Teologia iconografiei Praznicelor Împărătești din ciclul pascal, studiu liturgic-istoric*, Editura Universității „Aurel Vlaicu”, Arad, 2010.
15. Felmy, Karl Christian, *De la Cina cea de Taină la Dumnezeiasca Liturghie a Bisericii Ortodoxe*, traducere de Pr.prof. Ioan I. Ică, Editura Deisis, Sibiu, 2004.
16. Galeriu, Pr. conf., Const. N., *Slujirea preoțească după Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție*, în „S.T.”, XXIX (1977), nr. 1-2.
17. Gavrilă, Pr. Dr., Vasile, *Cununia – viață întru Împărăție*, Editura Fundația Tradiția Românească“, București, 2004.
18. Giroaudo, Cesare, *The Anaphoral Genesis of the Institution Narrative in Light of the Anaphora of Addai and Mari*, în colecția *Orientalia Christiana Analect*, 295, Pontificio Instituto Orientale, Roma, 2011.
19. Ică jr., I. Ioan, *De la Dionisie Areopagitul la Simeon al Tesalonicului. Integrata comentariilor liturgice bizantine*, Editura Deisis, Sibiu, 1011.
20. Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, *Ingerul pazitor*, Ed. Reintregirea, Alba-Iulia, 2012.
21. Kniazev, Alexis, *Maica Domnului în Biserica Ortodoxa*, traducere din franceza de Lucretia Maria Vasilescu, Ed. Humanitas, Bucuresti, 1998.
22. Larchet, Jean-Claude, *Terapeutica bolilor spirituale*, în românește de Marinela Bojin, Editura Sophia, București, 2001.
23. Larchet, Jean-Claude, *Viața liturgică*, traducere de Felicia Dumas, Editura Doxologia, Iași, 2017.
24. Maica Alexandra, principesa Ileana a României, *Sfinții îngeri*, Ed. Anastasia, Bucuresti, 2009.
25. Makarios Simonopetrul, *Triodul explicat*, traducere de Diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2000.
26. Mateos, Juan, *Celebrarea Cuvântului în Liturgia Bizantină*, traducere de Cezar Login, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.
27. Meyendorff, John, *Hristos în gândirea creștină răsăriteană*, trad.din lb.engleza de Pr.prof. Nicolai Buga, carte tipărită cu binecuvântarea P.F.P. Teoctist Patriarhul B.O.R., Bucuresti, EIBMBOR, 1997.
28. Mihaltan, Ioan *Preoția Mîntuitorului Hristos și preoția bisericască*, Episcopul Oradiei, Oradea, Ed. Episcopiei, 1993.
29. Necula, Pr.prof.dr., D. Nicolae, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. I, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996.
30. Necula, Pr.prof.dr., D. Nicolae, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. II, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2001.
31. Necula, Pr.prof.dr., D. Nicolae, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. III, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2004.
32. Necula, Pr.prof.dr., D. Nicolae, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. IV, Editura Cuvântul Vieții, București, 2010.
33. Pavel, Asistent, Const. C., *Familia preotului*, în „G.B.”, XIX (1960), nr. 1-2.
34. Pelikan, Jaroslav, *Fecioara Maria de-a lungul secolelor: locul ei în istoria culturii*, trad.din engleza de Silvia Palade, Ed. Humanitas, Bucuresti, 1998;
35. Popescu, Prof., T.M., *Sfințenia și răspunderile preoției*, în „S.T.”. IV (1952), nr. 3-4.
36. Sava, Pr.prof.dr., Viorel, „*În Biserica Slavei Tale*”. *Studii de teologie și spiritualitate liturgică*, I, ediție revizuită și adăugită, Editura Doxologia, Iași, 2013, 206 p.
37. Sava, Pr.prof.dr., Viorel, „*În Biserica Slavei Tale*”. *Studii de teologie și spiritualitate liturgică*, II, ediție revizuită și adăugită, Editura Doxologia, Iași, 2013, 138p.
38. Sava, Pr.prof.dr., Viorel, „*În Biserica Slavei Tale*”. *Studii de teologie și spiritualitate liturgică*, III, ediție revizuită și adăugită, Editura Doxologia, Iași, 2013, 143p.
39. Sava, Pr.prof.dr., Viorel, *Participation at the Divine Liturgy – personal necessity and ecclesial event – in the theological reflection of Father Professor Ene Braniște (Participarea la Sfânta Liturghie – necesitate personală și manifestare eclesială – în reflecția teologică a Părintelui Profesor Ene Braniște)*, în “Teologia”, revista Facultății de Teologie Ortodoxă din Arad, anul XVII, nr. 4(57), 2013, p. 56-73.

40. Sava, Pr.prof.dr., Viorel, *Sfintele Taine în tradiția liturgică romano-catolică – prezentare și evaluare din perspectivă ortodoxă*, Editura Performantica, Iași, 2007.
41. Sava, Pr.prof.dr., Viorel, *Taina Nunții – aspecte liturgice, duhovnicești și pastoral-misionare*, în „Teologie și Viață”, IV (1994), nr. 11–12, p. 44–51.
42. Schmemmann, Alexander, *Maica Domnului*, trad. Cezar Login, Ed. Patmos, Cluj- Napoca, 2010;
43. Schmemmann, Alexander, *Din apa și din Duh: studiu liturgic al botezului*, trad. Pr. Prof. Ion Buga, Ed. Symbol, București, 1992.
44. Schmemmann, Alexander, *Euharistia, Taina Împărăției*, traducere de Pr. Boris Radulescu, Editura Anastasia, București, 1998.
45. Schmemmann, Alexander, *Introducere în Teologia Liturgică*, traducere de Ierom. Vasile Bârză, Editura Sofia, București, 2002.
46. Schmemmann, Alexander, *Liturghie și Viață, Desăvârșire creștină prin intermediul experienței liturgice*, traducere de Pr. Viorel Sava, Editura Basilica, București, 2014.
47. Schmemmann, Alexander, *Liturghie și viață. Desăvârșire creștină prin intermediul experienței liturgice*, traducere și studiu introductiv de Viorel Sava, ediție revăzută, Editura Basilica, București, 2014.
48. Sf. Ambrozie al Milanului, *Despre Sfintele Taine*, în „Scrieri”, Partea a 2-a, col. „Părinți și Scriitori Bisericești”, vol. 53, traducere, introducere și note de Pr.prof. Ene Branște, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994.
49. Sf. Chiril al Ierusalimului., *Cateheze*, traducere și note de Pr. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2003.
50. Sf. Grigorie de Nyssa, *Marele cuvânt catehetic*, trad. în rom. de Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, în col. „Părinți și Scriitori Bisericești”, vol. 33, (Scrieri exegetice, dogmatico-polemice și morale), București, 1998.
51. Sf. Maxim Mărturisitorul, *Viața Maicii Domnului*, trad. și postfata diac. Ioan I. Ica jr., Deisis, Sibiu, 1998.
52. Sf. Nicodim Aghiortul, *Despre deasa împărțășire cu Preacuratele lui Hristos Taine*, Editura Orthodoxos Kypseli, Tesalonic, Grecia, 1992.
53. *Sfânta Spovedanie și Sfânta Împărțășanie. Întrebări și răspunsuri liturgice*, în colaborare cu: Pr.prof.dr. Nicolae D. Necula, Pr.lect.dr. Marian Mihai, Pr.lect.dr. Vasile Gavrilă, Pr.asist.dr. Silviu Tudose, Editura Trinitas a Patriarhiei Române, București, 2014.
54. Streza, IPS Dr., Laurențiu, *Tainele de inițiere creștină în Bisericele Răsăritene*, Editura Trinitas, Iași, 2002.
55. Taft, F. Robert, *O istorie a Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur*, vol. II, *Transferul darurilor și celelalte rituri preanatorale*, partea 1, *Intrarea cea Mare*, traducere de Cezar Login, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2012; partea 2, *Apropierea de Jerufelnic*, traducere de Cezar Login, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2013.
56. Taft, F. Robert, *O istorie a Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur*, vol. IV, *Dipticele*, traducere de Cezar Login, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2008.
57. Taft, F. Robert, *Comparativ liturgy fifty yars after Anton Baumstark (1872-1948). Acts of International Congress*, în colecția *Orientalia Christiana Analect*, 265, Pontificio Instituto Orientale, Roma, 2001.
58. Teognost, Ieromonahul, *Botezul și mirungerea: Taine ale nasterii și devenirii întru Hristos*, Ed. Credința Stramoseasca, Iasi, 2004.
59. Vasile, Episcopul Oradiei, *Cuvântări liturgice*, ediția a II-a, Oradea, 1976.
60. Vasilescu, Diac. Prof., Em., *Cultura preotului de astăzi*, în „BOR”, LXXIII (1955), nr. 7.
61. Vintilescu, Pr.prof.dr., Petre, *Istoria Liturghiei în primele trei veacuri*, Editura Nemira, București, 2001.
62. Vintilescu, Pr.prof.dr., Petre, *Liturghierul explicat*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1972.
63. Vintilescu, Pr.prof.dr., Petre, *Preotul în fața chemării sale de pastor al sufletelor*, tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfântului Teofan, Mitropolitul Olteniei, Craiova, Ed. Mitropolia Olteniei, 2007.
- Vîlcu, Pr., Marian, *Sfânta Taină a Preoției în riturile creștine actuale*, „Valahia” University Press, Târgoviște, 2008.

8. 2 Seminar/laborator		Metode de predare	Observații
1.	Teme și direcții de cercetare în Teologia Liturgică românească în sec. XX și la începutul sec. XXI	expunere, conversație	7 ore
2.	Teme și direcții de cercetare în Teologia Liturgică occidentală în sec. XX și la începutul sec. XXI		7 ore

Bibliografie;
- *Bibliografia de la curs.*

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Feed-back pozitiv privind calitățile, competențele și abilitățile dobândite de către absolvenți.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Prezență, implicare	Examen	60%
10.5 Seminar/ Laborator	Prezență, implicare	Colocviu	40%
10.6 Standard minim de performanță Însușirea minimă (concepte generale, fundamentale) a materiei în vederea obținerii numărului de credite aferente.			

Data completării:

25 septembrie 2023

Data avizării în Consiliul Școlii Doctorale

Titular
Prof. Dr. Pr. Viorel SAVA

Titular de Seminar
Prof. Dr. Pr. Viorel SAVA

Director Școala Doctorală,
Prof. Dr.